

SZIJJ FERENC

Fényleírás / Agyagfény

(1)

Túl korán ébredtem, mert a telefonom be volt állítva a szokásos időre. Kinéztem az ablakon, fátyolos volt ég, alig derengett át a nap. Akkor most mit csináljak, utazzak rögtön haza? Az állomás itt van nem messze, öt perc, és felszállhatnék a vonatra, de az nem jó, hát én még akartam itt egy kis időt magamnak. De a belvárosba se szívesen mennék be a nehéz hátizsákkal, viszont errefelé beülni valahová és olvasni, ahhoz nincs elég pénzem. Nem kellett volna este annyit költeni.

Volt egy újabb utolsó felolvasás, vagy legalábbis lehetőség az önző kötelességben, hogy majd előadódik mellesleg az elzárkózás végső, tán némileg irodalmi kalandja, de most is csak a keserűség maradt reggelre, hogy túl sok vagy túl kevés volt a szavakból, és még a nap se süt, hogy az utazásnak valami értelme lenne.

Még jutott kávéra pénz a közeli cukrászdában (sőt, maradt egy későbbi kávéra és egy újságra is), aztán elindultam az állomás felé, de nem a sugárúton, hanem a kertek alatt, ahol egykor tovább vezetett, illetve elkanyarodott a vasút, de most már csak bozót és telephelyek vannak, mert időközben vége lett az országnak, felszedték a síneket. Legfeljebb felülök a vonatra, gondoltam, úgyis haza kell érnem kora délutánig, sok időm nem lenne itt amúgy sem. Az állomásig pedig, gondoltam, sétálok egyet inkognitóban, bár a városnak ezen a részén úgyse találkozónék ismerőssel.

Volt itt egy ismerősöm, nem tudom, él-e, hal-e, s ha él, itt lakik-e még a városban, akinek fontos volt a séta, a sétálás mint költészet-közeli tevékenység,

a nyugalmas szemlélődés, amibe nyilván bele van fojtva sokféle izgalom, a létezés sokfelől szorító nyugtalansága és megoldatlansága, de ahogy bele van fojtva, ki is bomlik a járás ritmusától, a nézés szabadságától és a gondolkodás önálló súlyától-súlytalanságától.

De én most nem úgy akartam sétálni, hanem konkrét témát akartam keresni egy felvételhez, hátha mégis sikerül valami ebben a gyér napsütésben is, vagy kitisztul pár percre az ég még a vonat indulása előtt. Például a vasút nekem pont jó lesz, gondoltam, egy vasúti épület vagy nagyobb berendezés, sínek, oszlopok, táblák, netán egy vagon, sőt, netán egy mozdony, de abból itt nem lehet sok, hát hol van ez a pályaudvar nagyságban a szülővárosométól? Vagy egy vonat, aminek ott áll a végében a kalauz, elmosódva, mert nyilván azért mozog egy helyben is, kérdeznek tőle valamit az utasok, ő meg válaszol, hogy igen, ez az, de ma már csak ritkán állnak a kalauzok a vonat végében, mert ott van az utasoknak mindjárt a vonat mellett az elektromos kijelző a világító városnevekkel, és legfeljebb még a vonaton meg kell kérdezni valakit, aki korábban felszállt, hogy ezzel is csökkenjen az emberiséget nyomasztó egyik nagy félelem: rossz vonatra szállni.

Sétáltam keresve-nézegetve, de hamar eljutottam az állomáshoz, maradt még időm a következő vonat indulásáig. Az állomás innenső végében volt egy aluljáró a töltés alatt, vagy inkább boltozatos, de rövid alagút, az jó lesz, gondoltam, de inkább a túloldalról, mert onnan süt a nap, amennyire süt. Ott még sohasem jártam, egyszer se mentem át az aluljárón, amíg itt éltem, nem is tudom, mi van ott. Sok minden nem lehet, mert nem egy forgalmas aluljáró, azért is tetszett meg most.

Nem szeretek forgalmas helyen fényképezni a dobozommal, mert a forgalom úgyse kerül rá a képre, s az már ettől elég kísérteties lesz, ha pedig valaki vagy valami egy percre, kettőre megáll a forgalomban, akkor áttetsző, elmosódó árnyalak lesz belőle, nem kívánatos kísértet, megzavarja a tiszta kompozíciót és az állandóságot, amely ezeknek a képeknek a lényege volna, ha volna időm általában arra, hogy megtaláljam a legjobb nézőpontot, és nem volna mindig valami baj

a fényel is, túl sok vagy túl kevés, de arról legalább nem én tehetek, az az egy. Ugyanis ez nem olyan, hogy rátartom a gépet a témára, és kattintok, azzal kész, hanem hosszú percekig kell exponálni, ahhoz a dobozt állványra kell tenni, és minél több az arra járó, annál nagyobb feltűnést keltek, csodálkoznak, találgatnak, miféle bemérést végzek ilyen mérnöki vagy hatósági alapossággal, valaki biztos odajön, kérdezősködik, el kell neki magyarázni, és ebben a helyzetben óhatatlanul a fölényes mindentudónak a szerepét kezdem játszani, pedig otthon kiderülhet, hogy nem is sikerült a kép. Vagy ha valakinek esetleg van fogalma a dolgról, akkor ő néz rám fölényesen vagy cinkosan, netán elnézően, mintha már az eredményt is tudná.

Átmentem az aluljárón, láttam, hogy odaát az egyik oldalon családi házak vannak, a másik oldalon valami telephely, akkor az nem érdekes, hanem marad az aluljáró alagútszerű nyílása, azon át látszanak az állomástér sarkának világos házai. Volt ott épp megfelelő távolságra egy út széli villanyoszlop, annak a betonlábára rá tudtam tenni a dobozt, nem kellett felállítani az állványomat, Tíz perc, gondoltam, legalább annyi kell, és néztem az eget, fátyolfelhők vonultak el a nap előtt, hol ritkább, hol sűrűbb szövések, talán több is kellene tíz percnél, mondjuk tizenöt, de azt hiszem, tíz percnél nem fogok többet várni, hát nekem indul a vonatom, és még újságot is kell vennem, meg egy kávét is akarok inni, és különben is, miért ácsorogjak negyed óráig egy idegen helyen, ahol emberek vagy autók jöhetnek, nézik, mit csinálok, de csak annyit látnak, hogy ácsorgok, itt leülni sem lehet, a fű is nedves, át kellett lépnem egy döglött békán, amikor a dobozt a betonlábra tettem. És tényleg jöttek is autók, nem sok, de egy teherautó még rám is dudált, hogy miért állok az úttesten. Ő aztán, mármint a vezetője, biztosan nem értett belőlem semmit, a dobozt nyilván meg se látta, csak felháborodott, hogy miért állok én az útjában értelmetlenül, amikor ő az aluljáró miatt amúgy se nagyon tud kitérni, embereket kerülgetni, egy hátizsákos ember, talán nem is idevaló, idejön messziről, hogy akadályozza őt a munkájában, vagy talán csempész, itt adja át az árut a cinkostársnak, hátizsákja is van,

éjjel átjött a határon, mostanra ért ide, szépen összeáll a kép.

Kivártam a tíz percet, de sehogy sem akart tisztulni az ég. Nézttem, mi az, ami rajta lehet majd a képen – legfőképpen az aluljáró sötétjének és a túloldali boltozatos nyílás világosságának a kontrasztja, és a nyílásban talán látható lesz az állomás előtti tér sarka azzal a két fehérre festett házzal. Parkolt a tér sarkán két autó is, az engem egy kicsit zavart, mert a parkoló autókat se szeretem a képeken, azok csak véletlenül vannak ott, és ideiglenesen, én meg inkább az állandóságot szeretem, vagy a tartósságot, a tárgyak súlyát, ahogy oda vannak nehezdedve a térbe, meg egymáshoz is, ha többen vannak, vagy a külső felvételen egy egész struktúra van belőlük. A súlyra és az egymáshoz nehezedésre némileg a homályosság is rásegít, mert nem tudok olyan kicsi lyukat fúrni a dobozra, hogy teljesen éles legyen a kép, de nem is baj, a homályosságot gyerekkorom óta ismerem. Meg a váltást élesség és homályosság között, ha felteszem vagy leveszem a szemüveget. Hogy minden nagyobb, ha nincs rajtam szemüveg, ébredéskor, fürdéskor a kezem, lábam, a közeli dolgok, nagyon jó érzés az egész napos kicsinységhez képest, de melyik nagyságom az igazi? Gondolhatnám, hogy amit lencse nélkül látok, de hát a szemem is lencse, az is torzíthat, meg torzít az agyam is, felnagyíthat valami kis elenyésző különbséget, másrészt szemüveggel a többiek is látom, a nap túlnyomó részében hozzájuk kell magamat viszonyítanom.

Nem volt értelme tovább várni, eltettem a dobozt, mentem az állomásra. Újság, kávé. Nézttem lopva az állomásépület vasúti oldalán, mit mulasztottam el, de nem volt semmi érdekes, legfeljebb egy régi, szakadozott óriásplakát a sínek mellett. Nagyon alaposan nem mertem körülnézni, időm se lett volna rá, meg gyanús is lettem volna: mit nézeget egy civil a vasúti épületeken, a műszaki berendezéseken, netán a dolgára siető személyzeten? Felszálltam a vonatra.

Virágzó gyomok a sínek között. Az utazás leltár, mások tulajdonát leltározom gyorsított eljárással. Vagy a látvány közös? Egy repceföld nagy kohója. Virágzó fák sok népi kohója. Régen gyakran utaztam erre, egy szűkebb, szegényebb világban. Más volt akkor ugyanazt az utat végigutazni? Mi volt itt akkor – Patyomkin-mezők, Patyomkin-állomások? Vagy most is az van, és csak én számítottam régen is, meg magammal küszködöm most is? De hát én nézek kifelé, nézem a tájat önzetlenül. Kis parcellák végében méternyi, leszúrt lécen sárga táblák. Mire érdemes figyelni, ha alig változik valami? Az égből nem derül ki semmi. Pályamunkások sárga mellényben. Sárgára festett vágányrakó munkagép. Szalmagurigák, félig vízben. Raklap-hegyek a betonoszlopos drótkerítés mellett. Újabb raklap-hegyek egy részben vagy egészen elhagyott konzervgyár udvarán. „Ítéletidő Amerikában” – olvasom a szemben ülő újságjának felém fordított oldalán. Lám, az utazással mégiscsak kinyílik a világ, mert az én újságomban erről nem volt szó. Antennatorony közvetlenül egy régi, már nem használt állomásépület mellett, a torony árnyéka pár másodpercre megjelenik a falon. Aztán egyszer csak felhullámszik a szántó föld. Mi történhetett itt a geológiai őskorban, miféle évszázadokig tartó katasztrófa?

Itthon előhívtam a képet. Az lett, amire számítottam.

